

Г. В. Разумова,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, обліку та маркетингу,
ДВНЗ "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", м. Дніпро
ORCID ID: 0000-0003-4432-4050

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.17.23

ПРИНЦИПИ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Н. Razumova,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor at the Department of Finance, Accounting and Marketing, SHEI "Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture", Dnipro

PRINCIPLES OF REGULATORY POLICY OF THE DEVELOPMENT OF NATIONAL ECONOMY

Запропоновано підхід до формування переліку принципів регуляторної політики розвитку національної економіки, який побудовано на основі взаємодії та взаємного врахування принципів теорій розвитку та теорій регулювання з їх розподілом на загальнотеоретичні та орієнтаційні принципи розвитку, що дає змогу встановити підпорядкованість одних принципів іншим та відповідність процесу розвитку орієнтаційним (цільовим, функціональним або забезпечуючим) принципам регуляторної політики. Сформовано перелік базових принципів регуляторної політики розвитку національної економіки, який представлено сукупністю законодавчо встановлених принципів регуляторної політики та принципів дієвості, динамічності та узгодженості, а також результативності змін. Дотримання у регуляторній політиці розвитку національної економіки таких принципів дає змогу забезпечити належну віддачу від впровадження регуляторної політики та злагодженість дій щодо покращення розвитку в різних сферах економіки та зміни регуляторної політики, які сприятимуть прискоренню їх розвитку.

Study of the principles that have been reflected in theories and approaches, as well as based on the list of basic principles of regulatory policy of the development of national economy will improve the process of formation of regulatory policy and increase the effectiveness of its implementation. The purpose of the article is to form a list of principles of regulatory policy of the development of national economy based on interaction and mutual consideration of the basic principles of the development and regulation theory. The principles of national economy development are systematized, which shows the dependence of some principles on others; the principles of development regulation as the basis of regulatory policy are also systematized. The correlation between regulation and development principles is established. The relationship between regulation and development principles is considered. The approach to the list of principles of regulatory policy of national economy development is proposed, which is based on interaction and mutual consideration of the principles of development theories and regulation theories divided into general theoretical and orientation principles of development. It allows establishing the dependence of some principles on others and conforming to the orientation development process (target, functional or supportive) principles of regulatory policy. A list of basic principles of regulatory policy of the development of national economy is provided; the whole of legislatively established principles of regulatory policy and principles of effectiveness, dynamism (the need for constant changes in accordance with changing needs) and consistency, as well as the effectiveness of changes are presented. Compliance

with the regulatory policy of the development of national economy allows ensuring appropriate return on the implementation of regulatory policy and coherence of actions to improve development in various spheres of economy and changes of regulatory policy to enhance their development.

Ключові слова: принципи, теорії регулювання, теорії розвитку, національна економіка, регуляторна політика.

Key words: principles, theories of regulation, theories of development, national economy, regulatory policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогодні актуальним є питання пошуку дієвого механізму державного регулювання економіки, одним з напрямів якого є регуляторна політика. Якість і результативність такої політики певною мірою залежить від принципів, на підставі яких вона формується та реалізується. Адже принципи — це загальні вимоги та положення, яким повинні відповідати наукові теорії, вчення, гіпотези.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження економічних процесів та визначення на їх основі певних принципів, що представлено у теоріях розвитку та регулювання, відображено у працях багатьох вчених різних напрямів і шкіл економічної теорії. Слід зазначити, що ці теорії тісно пов'язані між собою, адже сформувались еволюційно як реакція на кризові явища в економіці. Так, зазначене питання розкрито у дослідженнях таких вчених: А. Афталъон, Л. Вальрас, Дж. Кейнс, Дж. Кларк, О. Моргенштерн, Дж. Нейман, В. Парето, П. Самуельсон, А. Сміт, Р. Харрод, Дж. Хікс та інші.

Незважаючи на широке коло досліджень, не існує єдиного підходу щодо визначення переліку принципів. Саме тому нами пропонується, по-перше, дослідити принципи розвитку та принципи регулювання, а по-друге, визначити на основі взаємодії та взаємного врахування базових принципів теорій розвитку та теорій регулювання принципи регуляторної політики розвитку національної економіки.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є формування переліку принципів регуляторної політики розвитку національної економіки на основі взаємодії та взаємного врахування базових принципів теорій розвитку та теорій регулювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У 1970—1980-х роках, а також на рубежі ХХ—ХХІ ст. з'явилася низка фундаментальних праць західних учених, у яких зроблено спробу сформулювати нову парадигму суспільно-історичного розвитку. Відповідний пошук лише частково торкнувся економічних досліджень, де продовжували домінувати давно девальвовані

принципи економічного і технологічного детермінізму (тобто обумовленості дією економічних та технологічних чинників) [1].

Досліджуючи розвиток, науковці акцентують увагу на тому, що не будь-яка зміна може вважатися розвитком. Таким чином, у наукових дослідженнях знаходять вияв принцип якісно-кількісного характеру змін, якому має підпорядковуватися процес, пов'язаний зі зміною стану соціально-економічної системи, для того щоб його можна було назвати розвитком.

Дія принципів багатоетапності та еволюційності розвитку повною мірою знайшли врахування в межах цивілізаційного підходу до періодизації суспільного розвитку [2]. Згідно з цим підходом при вивченні розвитку необхідно слідувати таким вимогам:

1) врахування багатовимірності аналізу економічних систем та природної еволюційної поступовості історичного процесу;

3) відмова від класових, конфронтаційних оцінок змісту та цілей системи;

4) пізнання системи в єдності її економічних і соціокультурних елементів;

5) посилення ролі людського фактора у суспільному розвитку;

6) визнання світової історії як єдиного планетарного цілого.

Крім того, важливо враховувати такий принцип розвитку, як підпорядкованість його загальноекономічним законам і закономірностям.

У межах побудови теорії економічних циклів вітчизняними та зарубіжними вченими проведена значна робота по моделюванню поведінки соціально-економічних систем (передусім національних економік країн) в умовах плинності часу. Вченими було встановлено, що окрім багатоетапності та еволюційності, варто враховувати також принцип циклічності, який передбачає визнання відносної нерівномірності розвитку та наявності коливань, коли періоди зростання змінюються періодами депресії (спаду).

Дж. Кейнс особливу увагу приділяв ролі держави як основного регулятора економічної системи для забезпечення неперервного процесу суспільного виробництва. Важливе місце у теорії Дж. Кейнса займає спрямованість на створення умов для ефективного попиту та врахування ефекту мультиплікації, який характеризує вплив приросту інвестицій на приріст сукупного до-

ходу. Інвестиційний мультиплікатор (мультиплікатор економічного зростання) показує, як впливає приріст інвестицій на приріст випуску та доходу [3; 4].

Немонетарна теорія перенакопичення побудована з врахуванням ефекту акселерації. А. Афталъон у 1913 р. розробив принцип акселерації та збільшення виробничого попиту. Принцип акселерації отримав подальший розвиток завдяки Дж. Кларку, Р. Харроду, Дж. Хіксу, П. Самуельсону, а також його було включено в неокейнсіанські моделі економічного зростання. А. Афталъон проаналізував специфіку взаємодії виробництва предметів споживання і нагромадження основного капіталу, обумовлену тривалістю процесу створення основних фондів і тривалістю їх функціонування. Науковець дійшов висновку, що невеликі зміни споживчого попиту могли викликати значні коливання чистих інвестицій. Це явище отримало назву акселерації.

У неокласичній теорії використовується принцип методологічного індивідуалізму, сутність якого полягає в тому, що учасниками соціальних процесів є індивіди, а не спільноти чи організації, діяльність яких варто розглядати не окремо, а лише зважаючи на цілеспрямовану поведінку. У неокласичному підході увага звертається на відносини в організаціях, що є дуже важливим і суттєво відрізняє цей підхід від інституціоналізму [5].

Дж. Кларк вважав, що зростання попиту на предмети споживання породжує ланцюгову реакцію, що веде до багаторазового збільшення попиту на обладнання та машини. На його думку, така закономірність є ключовим моментом циклічного розвитку та визначена ним як "ефект акселератора" [6].

П. Самуельсон та Дж. Хікс у мультиплікаторно-акселераторній теорії продемонстрували, як взаємодія мультиплікатора та акселератора породжує та підтримує циклічні коливання реального ВВП. Так, зростання обсягу виробництва стимулює інвестиції, а високі інвестиції, в свою чергу, сприяють ще більшому зростанню обсягу виробництва. Але через певний час відбувається сповільнення темпів економічного зростання, що призводить до зменшення капіталовкладень, і, зрештою, починається спад економіки [7].

Незважаючи на те, що розвиток є процесом, схильним до коливань, існують механізми які дозволяють ці коливання згладити, зменшуючи їх негативний вплив. Наявність таких механізмів пов'язана з найголовнішим загальнотеоретичним принципом розвитку — принципом регульованості.

Всі перераховані вище принципи можуть вважатися загальнотеоретичними принципами, яким має відповідати процес змін для того, щоб його було віднесено до категорії розвитку.

Питання про те, яку роль має відігравати ринкове та державне регулювання в процесі забезпечення розвитку, є досить складним і завжди перебувало в колі інтересів провідних економістів світу. Поглиблене дослідження того, яким чином необхідно здійснювати регулювання розвитку, дозволяє визначити орієнтаційні принципи розвитку — принципи, яким повинен відповідати процес розвитку його регулювання.

Тобто, якщо загальнотеоретичні принципи необхідно враховувати, даючи відповідь на питання, чи є окремо взятий процес, пов'язаний з певними змінами

стану системи, розвитком, то друга група принципів створює своєрідні орієнтири того, яким процес розвитку повинен бути (наводить своєрідні бажані його характеристики).

Відповідно до класичної теорії розвиток має ґрунтуватися на невтручанні держави в процес його протікання. Водночас держава має забезпечувати безпеку життя людини та розв'язувати суперечки, тобто, робити те, що індивідуум не в змозі виконати самостійно або робить це неефективно. Отже, держава має гарантувати основні економічні свободи: свободу вибору сфери діяльності, свободу конкуренції, свободу торгівлі тощо.

Засновник теорії економічної рівноваги Л. Вальрас обґрунтував, що в умовах ринкової економіки є можливість встановлення рівноваги на основі співвідношення попиту та пропозиції. В основу теорії Л. Вальраса лежать такі гіпотези: кожен індивід намагається максимізувати отриману корисність і на кожному ринку попит рівний пропозиції.

О. Богданов пояснює процеси розвитку природи та суспільства як прагнення до досягнення рівноваги. Водночас рівноважний стан системи О. Богданов розглядає як динамічну або рухливу рівновагу [8].

Таким чином, одним з орієнтаційних принципів розвитку є орієнтованість на досягнення рівноважного стану.

На початку ХХ ст. В. Парето сформулював принцип, згідно з яким максимум добробуту досягається за оптимального розміщення ресурсів, коли будь-який їхній перерозподіл не збільшує корисності в суспільстві. Він розробив вихідні положення, на яких будується теорія добробуту — принцип оптимальності. Теорія добробуту — це теорія економічного оптимуму, завдання якої — оптимальний розподіл економічних ресурсів і вироблених благ, пошук оптимальних рішень в інтересах забезпечення ефективності економічної діяльності. Економічна ефективність розглядається як така ситуація ринку, коли жоден з його учасників не може поліпшити своє становище не погіршивши становища інших [9]. Тобто саме принципи оптимальності та ефективності є одними з найважливіших орієнтаційних принципів розвитку.

Автор теорії полюсів зростання Ф. Перру виокремлює три принципи, яких повинна дотримуватися політика гармонізованого зростання: по-перше, максимізація валового реального продукту та мінімізація його коливань (по-суті, є частинним проявом принципу оптимальності); по-друге, зменшення диспропорції між сферами економіки (принцип структурної та динамічної пропорційності); по-третє, гуманізація послідовних станів рівноваги, врахування того, що відповідність темпів зростання наявної робочої сили, потужностям, інвестиціям, заощадженням є, по суті, відповідністю планів живих людей і реальних соціальних груп (принцип гуманізації перетворень) [10].

Ще одним частковим проявом принципу оптимальності в економічній науці є висловлений такими науковцями, як Дж. Нейман і О. Моргенштерн, у рамках дослідження теорії ігор і економічної поведінки, принцип максимізації очікуваної корисності, який за їх твердженням, може вважатися критерієм раціональності очікуваних рішень.

Теорія раціональних очікувань пояснює поведінку господарюючих суб'єктів, найважливішою особливістю

якої є загальність застосування принципу оптимізації в макроекономічному аналізі. Наслідком цього є як концепція раціональних очікувань, що припускає оптимізаційну поведінку господарюючих суб'єктів, так і ідея миттєвого розчищення ринку [6].

Сучасна концепція сталого розвитку ґрунтується на таких головних принципах:

1. Людство може надати розвитку сталого й довготривалого характеру для того, щоб він відповідав потребам людей, що живуть зараз, не втрачаючи при цьому можливості майбутнім поколінням задовольняти свої потреби.

2. Обмеження, які існують в галузі експлуатації природних ресурсів, відносні. Вони пов'язані з сучасним рівнем техніки та соціальної організації, а також із здатністю біосфери до самовідновлення.

3. Необхідно задовольнити елементарні потреби всіх людей і всім надати можливість реалізувати свої надії на добробут. Без цього сталий і довготривалий розвиток просто неможливий. Одна з головних причин виникнення екологічних та інших катастроф — злидні.

4. Необхідно налагодити стан життя тих, хто користується надмірними засобами (грошовими і матеріальними), з екологічними можливостями планети, зокрема відносно використання енергії.

5. Розміри та темпи росту населення повинні бути погоджені з виробничим потенціалом глобальної екосистеми Землі, що змінюється.

У спрощеному вигляді принципи, що набувають ваги в рамках переорієнтації на засади сталого розвитку можуть бути представлені так: відповідність суспільним та індивідуальним потребам, ощадливість, інноваційна орієнтованість, подолання бідності, екологічність.

Таким чином, узагальнюючи вищенаведені дослідження, можна виокремити такі базові принципи розвитку:

1) загальнотеоретичні принципи (вирізняють розвиток від інших процесів):

- багатоступовості;
- циклічності;
- еволюційності;
- якісно-кількісного характеру змін;
- підпорядкованості загальноекономічним законам і закономірностям;
- економічного та технологічного детермінізму;

2) орієнтаційні принципи (спрямовують процес розвитку в потрібному напрямку):

- орієнтованості на досягнення рівноважного стану;
- оптимальності;
- ефективності;
- структурна та динамічна пропорційність;
- гуманізації перетворень;
- відповідності суспільним та індивідуальним потребам;

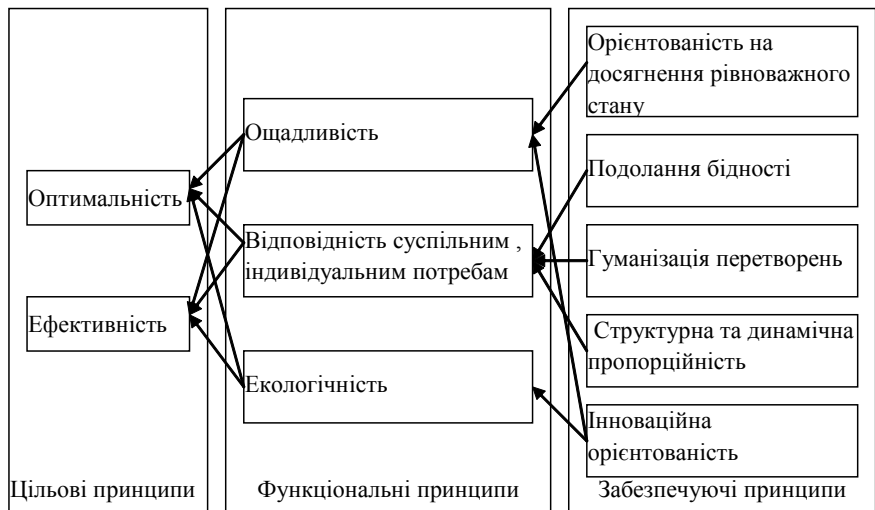

Рис. 1. Систематизація принципів розвитку національної економіки

Джерело: побудовано автором.

- ощадливості;
- інноваційної орієнтованості;
- подолання бідності;
- екологічності.

Якщо загальнотеоретичним принципам відповідає будь-який процес розвитку, попри те, наскільки результативним є регулювання цього процесу, що обумовлено його сутнісною характеристикою, то ступінь відповідності процесу розвитку орієнтаційним принципам на пряму залежить від регулювання розвитку.

Водночас варто враховувати взаємозв'язки, що існують між орієнтаційними принципами розвитку. З цією метою ми вважаємо за потрібне розподілити орієнтаційні принципи розвитку на три групи (рис. 1):

— цільові принципи, відповідність яким сприяє наближенню до головної мети перетворень, що відбуваються в процесі розвитку;

— функціональні принципи, відповідність яким прямо впливає на забезпечення відповідності цільовим принципам;

— забезпечуючі принципи, відповідність яким створюють загальні умови для спрощення забезпечення відповідності функціональним та цільовим принципам.

Дослідження принципів розвитку та розподіл їх на групи важливий з методологічної точки зору, адже дозволяє встановити підпорядкованість одних принципів іншим, а також в подальшому, визначити базові принципи регулювання розвитку національної економіки.

Слід зазначити, що принципи регулювання ґрунтуються на теоріях регулювання. Однією з таких теорій є класична теорія невтручання в економіку.

Представники класичної школи політекономії (зокрема, А. Сміт) використовували та обґрунтували модель невтручання держави в економічне життя країни. Сучасна наука вважає принцип невтручання (*laissez-faire*) ідеальною умоглядною конструкцією, яка не зустрічається в реальному світі, але при цьому є базисом для мікроекономічної теорії [6].

Якщо говорити про кейнсіанську теорію регулювання економіки, то в її основі лежить постулат щодо не-

Рис. 2. Систематизація принципів регулювання розвитку, на яких базується регуляторна політика

Джерело: побудовано автором.

обхідності забезпечення ефективного сукупного попиту, в той час як в основі монетарної теорії регулювання економіки — навпаки, забезпечення ефективною сукупною пропозиції.

Щодо ступеня втручання держави з метою регулювання розвитку, то зазвичай виокремлюють два полярні види регулювання.

Передусім мова йде про економічний лібералізм — це система соціально-економічних відносин з домінуванням ринкових регуляторів і мінімальним державним втру-

чанням. До країн економічного лібералізму можна віднести США, Канаду, Велику Британію, Австралію, в яких державний сектор не перевищує 10 %, державні витрати сягають 30—35 % ВВП, переважають правові та економічні методи регулювання. Сучасний лібералізм також віддає перевагу відкритому суспільству, заснованому на плюралізмі та демократичному управлінні державою, за умови захисту права меншості та окремих громадян.

Гаслом економічного або класичного лібералізму є "вільне приватне підприємство". Перевага віддається ка-

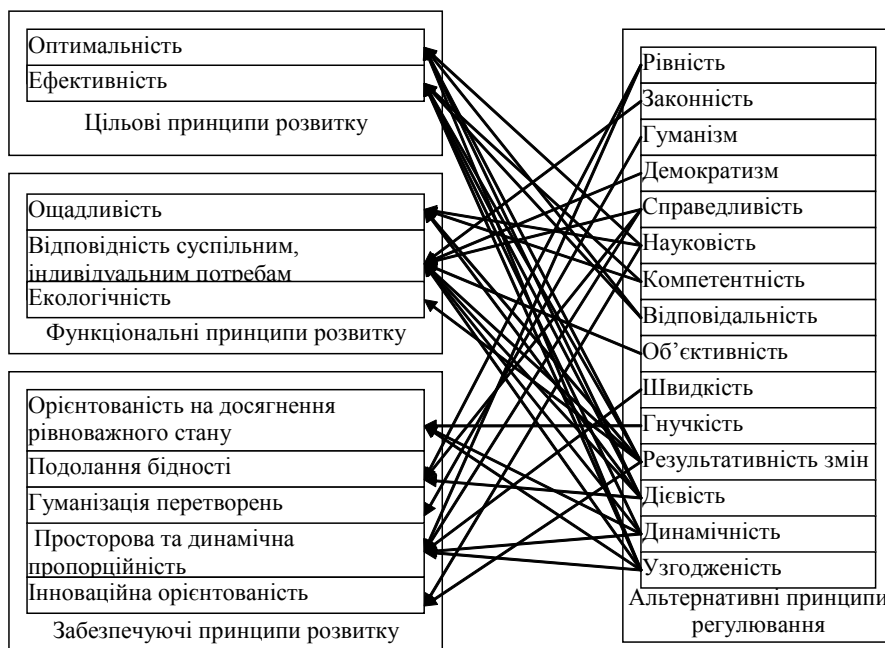

Рис. 3. Взаємозв'язок між принципами регулювання та принципами розвитку

Таблиця 1. Оцінка зв'язку між принципами регулювання та принципами розвитку

<i>Альтернативний принцип регулювання</i>	<i>Вплив на досягнення цільових принципів розвитку</i>	<i>Вплив на досягнення функціональних принципів розвитку</i>	<i>Вплив на досягнення забезпечуючих принципів розвитку</i>
Рівність (0;0;2)			Подолання бідності. Просторова та динамічна пропорційність
Законність (0;1;0)		Відповідність суспільним та індивідуальним потребам	
Гуманізм (0;0;1)			Гуманізація перетворень
Демократизм (0;1;0)		Відповідність суспільним та індивідуальним потребам	
Справедливість (0;1;2)		Відповідність суспільним та індивідуальним потребам	Подолання бідності. Просторова та динамічна пропорційність
Науковість (1;1;1)	Оптимальність	Ощадливість	Інноваційна орієнтованість
Компетентність (1;1;0)	Ефективність	Ощадливість	
Відповідальність (2;0;0)	Ефективність; оптимальність		
Об'єктивність (0;1;0)		Відповідність суспільним та індивідуальним потребам	
Швидкість (0;0;1)			Просторова та динамічна пропорційність
Гнучкість (0;0;1)			Орієнтованість на досягнення рівноважного стану
Результативність змін (2;3;1)	Ефективність; оптимальність	Ощадливість, відповідність суспільним та індивідуальним потребам, екологічність	Інноваційна орієнтованість
Дієвість (1;2;1)	Ефективність	Ощадливість, відповідність суспільним та індивідуальним потребам, екологічність	Подолання бідності
Динамічність (1;1;2)	Ефективність	Відповідність суспільним та індивідуальним потребам	Орієнтованість на досягнення рівноважного стану; просторова та динамічна пропорційність
Узгодженість (2;1;1)	Ефективність; оптимальність	Відповідність суспільним та індивідуальним потребам	Просторова та динамічна пропорційність

Джерело: побудовано автором.

піталізму на основі невтручання держави в економіку, що означає скасування державних субсидій та юридичних бар'єрів для торгівлі.

Ідею, що вільні люди можуть стати основою стабільного суспільства, висунув Джон Локк. Ним акцентовано увагу на забезпечення при регулюванні розвитку економічної свободи як права на особисте володіння та користування власністю й інтелектуальної свободи, що включає свободу совісті. У континентальній Європі розвитком доктрини про загальну рівність громадян перед законом, якому повинні підкорятися навіть монархи, займався Шарль Луї Монтеск'є. Основними інструментами обмеження державної влади він вважав поділ влади та федералізм.

Іншою крайністю може вважатися економічний дирижізм як система соціально-економічних відносин зі значним впливом держави на соціально-економічний розвиток. До країн з економічним дирижізмом відносять Австрію, Японію, Німеччину, в яких державний сектор відіграє істотну роль, державні витрати сягають 45—50 % ВВП, для регулювання активно використовуються прямі, адміністративні та специфічні методи.

Ще однією теорією регулювання є неокласичний синтез — узагальнююча концепція, представники якої обґрунтовують поєднання ринкового та державного регулювання економічних процесів, стверджуючи про доцільність руху до змішаної економіки.

Виходячи з проаналізованих вище теорій принципами регулювання є ефективність, баланс інтересів чи збалансованість, рівність прав, законність, прозорість державної влади. Принципи невтручання, дирижізму, вільної економіки тощо є частковими проявами принципу обґрунтованого вибору або поєднання ринкового та державного регулювання.

Незважаючи на те, що принципи регулювання досліджувались науковцями протягом тривалого часу, це питання не перестає цікавити сучасних науковців. Так, М. Погрібняк виділяє серед принципів регулювання гуманізм, демократизм, законність, конституційність та соціальну справедливість [11]. Слід зазначити, що конституційність та законність є принципами, що перетинаються, адже дотримання принципу конституційності свідчить про те, що регулювання здійснюється згідно діючого законодавства. На наш погляд, серед цих двох принципів доцільно зосередити увагу на законності, як на більш широкому та всеохоплюючому принципі регулювання. А. Мещеряков, С. Сопотян виокремлюють принципи гуманізму, демократизму та законності, ігноруючи принципи конституційності та соціальної справедливості, але доповнюючи перелік принципів принципом науковості [12]. Подібний принцип (принцип наукової обґрунтованості) виокремлює І. Колупаєва та додає до переліку принципів регулювання принцип компетенції

[13]. Принцип справедливості вважає доцільним виділяти по відношенню до регулювання О. Юлдашев [14], тоді як О. Жулинська виділяє додатково принцип відповідальності [15]. Н. Осадча та В. Ляшенко, досліджуючи регуляторну політику, говорять про доцільність виділення принципу об'єктивності, швидкості та гнучкості [16].

Крім принципів, виділених науковцями, є законодавчо встановлені принципи регулювання на яких базується регуляторна політика в державі:

- доцільність;
- адекватність;
- ефективність;
- збалансованість;
- передбачуваність;
- прозорість та врахування громадської думки [17,

ст. 4]:

Узагальнивши всі принципи, ми вбачаємо за доцільне доповнити їх принципами дієвості (забезпечення належної віддачі від впровадження регуляторних рішень), динамічності (необхідності постійних змін відповідно до мінливих потреб) та узгодженості (забезпечення злагоди дій, які мають враховувати необхідність зусиль спрямованих на покращення розвитку в різних сферах економіки з врахуванням їхньої проблемності), а також принципом результативності змін (зміни регуляторної політики повинні відбиватися на прискоренні розвитку та забезпечувати вирішення існуючих проблем).

Систематизацію принципів наведено на рисунку 2.

Але використання такого широкого переліку принципів ми вбачаємо обтяжливим, адже деякі з них дублюють або повторюють один одного. Законодавчо встановлені принципи є достатньою мірою обґрунтовані та повинні використовуватися при розробці регуляторних актів. Проте, на наш погляд, для обґрунтування направленості змін регуляторної політики варто застосовувати інші принципи, доцільність використання яких, поряд з законодавчо встановленими принципами, залежить від того, як вони впливають на цільові, функціональні та забезпечуючі принципи розвитку.

На рисунку 3 наведено взаємозв'язок між принципами регулювання та принципами розвитку.

Так, наприклад, дотримання таких принципів регулювання, як науковість, відповідальність, результативність змін, дієвість та узгодженість є запорукою відповідності розвитку принципу оптимальності. Для того, щоб розвиток відповідав принципу ефективності, слід дотримуватися принципів регулювання компетентності, відповідальності, результативності змін, дієвості, динамічності та узгодженості.

Узагальнення представленої інформації наведено в таблиці 1, з якої видно, що найбільш значущим серед принципів регулювання може бути визнано результативність змін (принцип, відповідність якому дає змогу говорити про те, що зміни в регуляторній політиці розвитку є успішними).

Дещо поступаються цьому принципу такі: дієвість (відповідність цьому принципу дозволяє стверджувати, що регуляторна політика чинить позитивний вплив на розвиток); динамічність (відповідність цьому принципу дозволяє стверджувати, що регуляторна політика покращується в динаміці) та узгодженість (відповідність цьому прин-

ципу дозволяє говорити про те, що зміни регуляторної політики побудовані таким чином, щоб забезпечити прискорення розвитку в цілому по національній економіці).

ВИСНОВКИ

Таким чином, базуючись на поєднанні елементів теорії регулювання та теорії розвитку регуляторну політику розвитку національної економіки можна визначити як сукупність управлінських дій, які підпорядковуються базовим принципам регулювання розвитку, а саме дієвість, узгодженість та динамічність та передбачає розробку та реалізацію сукупності різноцільових завдань і заходів регулювання розвитку національної економіки, покликаних вирішити встановлені проблеми та прискорити розвиток національної економіки, забезпечивши оптимальний рівень результативності змін.

У результаті дослідження запропоновано підхід до формування переліку принципів регуляторної політики розвитку національної економіки, який побудовано на основі взаємодії та взаємного врахування принципів теорій розвитку та теорій регулювання з їх розподілом на загальнотеоретичні та орієнтаційні принципи розвитку, що дає змогу встановити підпорядкованість одним принципів іншим та відповідність процесу розвитку орієнтаційним (цільовим, функціональним або забезпечуючим) принципам регуляторної політики.

Крім того, у статті сформовано перелік базових принципів регуляторної політики розвитку, який на відміну від існуючих представлено сукупністю законодавчо встановлених принципів регуляторної політики та принципів дієвості, динамічності та узгодженості, а також результативності змін. Дотримання у регуляторній політиці розвитку національної економіки таких принципів дає змогу забезпечити належну віддачу від впровадження регуляторної політики, злагоди дій щодо покращення розвитку в різних сферах економіки та зміни регуляторної політики, які сприятимуть прискоренню їх розвитку.

Література:

1. Гальчинський А. Економічний розвиток: методологія оновленої парадигми. Економіка України. 2012. № 5. С. 4—17.
2. Економічна теорія: політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. Київ: Знання, 2014. 710 с.
3. Глуха Г.Я. Економічне зростання: еволюційно-змістовий аналіз. Академічний огляд. 2013. № 1 (38). С. 32—38.
4. Теории экономического роста. Кейнсианские и некейнсианские модели. Принципы мультипликации и акселерации. URL: <https://economy-bases.ru/t20r2-part2.html>.
5. Чабанова М. Неінституційний підхід до аналізу процесу прийняття політичних рішень. Політичний менеджмент. 2010. № 2. С. 29—37.
6. Цветков В.А. Циклы и кризисы: теоретико-методологический аспект: монография. Москва, Санкт-Петербург: Нестор-История, 2013. 504 с.
7. Дошин С.В. Основні концепції причин циклічного розвитку економіки. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2012. № 1. С. 11—14.

8. Богданов А.А. Тектология: (Всеобщая организационная наука). Москва: Экономика, 1989. 304 с.

9. Петухова Е.Е. Применение критерия эффективности Парето в экономической теории благосостояния. URL: <http://www.a-economist.narod.ru/section1/2008-2009/petuhova.htm>

10. История экономических учений (современный этап): учебник / Под общ. ред. А.Г. Худокормова. Москва: ИНФРА-М, 2002. 733 с.

11. Погрібняк М.А. Принципи державної регуляторної політики. Дні науки: Збірник тез доповідей. Гуманітарний університет "ЗІДМУ", 11—12 жовтня 2007. Запоріжжя: ГУ "ЗІДМУ", 2007. Т. 3. С. 63—65.

12. Мещеряков А.А., Сопотян С.В. Регуляторна політика як складова забезпечення економічної безпеки в Україні. Вісник митної служби України. Серія "Економіка". 2011. № 1. С. 34—39.

13. Колупаєва І.В. Інструментарій регуляторної політики держави. Проблеми економіки. 2014. № 4. С. 407—417.

14. Юлдашев О.Х. Проблеми вдосконалення державної регуляторної політики в Україні: монографія. Київ: МАУП, 2005. 336 с.

15. Жулінська О.С. Проблеми дотримання принципів державної регуляторної політики. Ефективність державного управління. 2012. Вип. 32. С. 122—129.

16. Осадча Н.В., Ляшенко В.І. Цілі, завдання та принципи регуляторної політики в митній сфері. Економічний вісник Донбасу. 2010. № 1 (19). С. 69—82.

17. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>

References:

1. Ghaljchynskyj, A. (2012), "Economic development: a methodology for a renewed paradigm", *Economy of Ukraine*, vol. 5, pp. 4—17.

2. Bazylevych, V. D. (2014), *Ekonomichna teorija: politekonomija: pidruchnyk* [Economic theory: political economy: a textbook], Znannja, Kyiv, Ukraine.

3. Ghlukha, Gh. Ja. (2013), "Economic growth: an evolutionary-content analysis", *Academy review*, vol. 1 (38), pp. 32-38.

4. economy-bases (2019), "Theories of economic growth. Keynesian and neo-Keynesian models. Principles of animation and acceleration", available at: <https://economy-bases.ru/t20r2part2.html> (Accessed 05 September 2019).

5. Chabanova, M. (2010), "A neo-institutional approach to political decision-making", *Political management*, vol. 2, pp. 29—37.

6. Tsvetkov, V. A. (2013), *Tsikly i krizisy: teoretiko-metodologicheskij aspekt: monografiya* [Cycles and crises: theoretical and methodological aspect: monograph], Nestor-Istoriya, St.Petersburg, Russia.

7. Doshyn, S. V. (2012), "Basic concepts of the causes of cyclical economic development", *Bulletin of Chernivtsi Trade and Economics Institute*, vol. 1, pp. 11—14.

8. Bogdanov, A. A. (1989), *Tektologiya: (Vseobschaya organizatsionnaya nauka)* [Tectology: (General Organizational Science)], *Ekonomika*, Moscow, Russia.

9. Petuhova, E. E. (2009), "Application of the Pareto efficiency criterion in the economic theory of welfare", available at: <http://www.a-economist.narod.ru/section1/2008-2009/petuhova.htm> (Accessed 05 September 2019).

10. Hudokormov, A.G. (2002), *Istoriya ekonomicheskikh ucheniy (sovremennyiy etap): uchebnyk* [The history of economic studies (modern stage): a textbook], INFRA-M, Moscow, Russia.

11. Pohribniak, M. A. (2007), "Principles of Regulatory Policy", *Dni nauky: Zbirnyk tez dopovidej*, University of the Humanities "Zaporozhja Institute of Public and Municipal Administration", Zaporizhzhia, Ukraine, pp. 63—65.

12. Meshcheriakov, A. A. and Sopotian, S. V. (2011), "Regulatory policy as part of ensuring economic security in Ukraine". *Bulletin of the Academy of Customs Service of Ukraine*, series: economy, vol. 1, pp. 34—39.

13. Kolupaieva, I. V. (2014), "The regulatory policy tools of the state". *The problems of economy*, vol. 4, pp. 407—417.

14. Yuldashev, O. Kh. (2005), *Problemy vdoshkonnennia derzhavnoi rehuliatornoj polityky v Ukraini* [The problems of regulatory policy in Ukraine], MAUP, Kyiv, Ukraine.

15. Zhulinska, O. S. (2012), "Problems of compliance with the principles of regulatory policy", *Efficiency of public administration*, vol. 32, pp. 122—129.

16. Osadcha, N. V. and Liashenko, V. I. (2010), "Goals, objectives and principles of regulatory policy in the field of customs", *The Economic bulletin of Donbass*, vol. 1 (19), pp. 69—82.

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), *The Law of Ukraine "On the Principles of Regulatory Policy in Economic Activity"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15> (Accessed 05 September 2019).

Стаття надійшла до редакції 07.09.2019 р.

www.dy.nauka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку
наукових фахових видань України
з ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73